

**BO'LAJAK TARBIYACHILAR SHAXSIY SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISH**

Bozorova Adiba Xudayarovna

KIUT magistranti

Annotatsiya

Mazkur tezisda maktabgacha ta'lim tizimida bo'lajak tarbiyachilarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Tadqiqotda pedagogik ong, kasbiy motivatsiya, pedagogik tafakkur, empatiya, sabr-toqat, emotsional barqarorlik kabi muhim shaxsiy fazilatlarning shakllanishi va ularning pedagogik faoliyat samaradorligiga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida ushbu sifatarni rivojlantirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, tarbiyachi shaxsi, pedagogik ong, kasbiy motivatsiya, pedagogik tafakkur, empatiya, sabr-toqat, emotsional barqarorlik, axloqiy qadriyatlar, pedagogik mas'uliyat

KIRISH

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida bo'lajak tarbiyachilarni har tomonlama yetuk mutaxassis sifatida tayyorlash dolzarb pedagogik

April 2026

512

muammolardan biri hisoblanadi. Tarbiyachining kasbiy faoliyati bevosita bolalar bilan muloqotga asoslangan bo‘lib, bu jarayonda uning shaxsiy sifatлари muhim o‘rin tutadi. Bolalarning psixologik rivojlanishi, ijtimoiy moslashuvi hamda axloqiy qadriyatlarining shakllanishi ko‘p jihatdan pedagog shaxsiga bog‘liq. Shu nuqtai nazardan, pedagogik ta‘lim jarayonida bo‘lajak tarbiyachilarda pedagogik ongni shakllantirish, kasbiy motivatsiyani rivojlantirish hamda zarur shaxsiy fazilatlarni tarkib toptirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagogning empatiyaga ega bo‘lishi, emotsional barqarorligi va mas‘uliyati ta‘lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Mazkur tezisning maqsadi – bo‘lajak tarbiyachilarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning muhim yo‘nalishlarini ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat.

Asosiy qism: Bo‘lajak tarbiyachilar shaxsiy sifatlarini rivojlantirish masalasi maktabgacha ta‘lim pedagogikasining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta‘lim tizimi nafaqat bilimli, balki yuksak ma‘naviy-axloqiy fazilatlarga ega, bolalar bilan samarali muloqot o‘rnata oladigan pedagoglarni tayyorlashni talab etadi. Tarbiyachining kasbiy faoliyati bevosita bolalar bilan ishlashga yo‘naltirilganligi sababli, uning shaxsiy sifatleri ta‘lim-tarbiya jarayonining samaradorligiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlash o‘ziga xos psixologik xususiyatlarga ega. Ushbu davrda bolalarning emotsional holati o‘zgaruvchan, qiziqishlari beqaror va ijtimoiy munosabatlarni o‘zlashtirish jarayoni faol kechadi. Shu sababli tarbiyachi pedagogik sezgirlik, empatiya, sabr-toqat, mas‘uliyat kabi sifatleri o‘zida mujassam etgan bo‘lishi zarur. Bu sifatleri

bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida bosqichma-bosqich shakllantiriladi.

Bo'lajak tarbiyachilar shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda pedagogik ong muhim o'rin tutadi. Pedagogik ong pedagogning kasbga bo'lgan munosabati, pedagogik faoliyat mohiyatini anglash darajasi hamda kasbiy qadriyatlarni qabul qilish bilan belgilanadi. Pedagogik ong shakllangan shaxs o'z faoliyatining ijtimoiy ahamiyatini chuqur anglaydi va bolalar bilan ishlashda mas'uliyatli yondashuvni namoyon etadi. Shu bois pedagogik ta'lim jarayonida talabalarga maktabgacha ta'limning jamiyat rivojidagi o'rni, pedagog kasbining ijtimoiy ahamiyati haqida tizimli bilimlar berish muhim hisoblanadi.

Kasbiy motivatsiya ham bo'lajak tarbiyachilar shaxsiy rivojida muhim omillardan biridir. Kasbiy motivatsiya pedagogning o'z kasbiga qiziqishi, faoliyatga bo'lgan ichki ehtiyoji va kasbiy maqsadlarga erishish istagini ifodalaydi. Yuqori motivatsiyaga ega pedagoglar o'z ustida ishlashga, yangi bilim va ko'nikmalarni egallashga intiladilar. Shu sababli pedagogik ta'lim jarayonida talabalarda kasbiy qiziqishni shakllantirish, ularni pedagogik faoliyatga jalb etish va amaliyot bilan bog'lash muhim ahamiyat kasb etadi.

Bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlashda pedagogik tafakkurni rivojlantirish ham alohida e'tibor talab qiladi. Pedagogik tafakkur pedagogning pedagogik jarayonni tahlil qilish, muammolarni aniqlash va samarali qarorlar qabul qilish qobiliyatini ifodalaydi. Rivojlangan pedagogik tafakkur tarbiyachiga bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish imkonini beradi. Bu jarayonda talabalarga pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish usullari o'rgatiladi.

Axloqiy qadriyatlar bo'lajak tarbiyachilar shaxsini shakllantirishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Tarbiyachi bolalarga mehribon, adolatli va

hurmat bilan munosabatda bo'lishi lozim. Axloqiy qadriyatlar pedagogik faoliyatning asosiy yo'naltiruvchi mezonini bo'lib, ular orqali bolalarda ham ijobiy xulq-atvor shakllanadi. Shu bois pedagogik ta'lim jarayonida axloqiy tarbiya masalalariga alohida e'tibor qaratiladi.

Empatiya qobiliyati ham maktabgacha ta'lim pedagogi uchun zarur bo'lgan asosiy sifatlardan biridir. Empatiya bolalarning hissiy holatini tushunish va ularga mos munosabat bildirish imkonini beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar o'z his-tuyg'ularini to'liq ifodalay olmasligi sababli, tarbiyachi ularning ichki kechinmalarini sezishi zarur. Empatiya rivojlangan pedagog bolalar bilan samarali muloqot o'rnatadi va ijobiy psixologik muhit yaratadi.

Sabr-toqat pedagogik faoliyatning ajralmas qismi hisoblanadi. Bolalar bilan ishlash jarayonida turli pedagogik vaziyatlar yuzaga keladi va tarbiyachi har bir holatda o'zini tuta bilishi lozim. Sabr-toqatni rivojlantirishda pedagogik amaliyot muhim rol o'ynaydi. Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar real pedagogik vaziyatlarga duch kelib, o'zlarida sabr-toqat va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradilar. Emotsional barqarorlik ham bo'lajak tarbiyachilar uchun zarur sifatlardan biridir. Pedagog turli stressli vaziyatlarda o'z hissiyotlarini boshqara olishi, xotirjamlikni saqlashi zarur. Emotsional barqarorlik pedagogik jarayonni samarali tashkil etish, nizoli vaziyatlarni bartaraf etish va bolalar bilan sog'lom muhit yaratishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim tizimi pedagogdan tashabbuskorlik va ijodkorlikni ham talab qiladi. Tashabbuskor pedagog yangi g'oyalarni ilgari suradi, innovatsion yondashuvlardan foydalanadi va ta'lim jarayonini takomillashtirishga intiladi. Bu esa bolalarning qiziqishlarini rivojlantirishga va ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Pedagogik mas'uliyat bo'lajak tarbiyachilar shaxsining muhim ko'rsatkichlaridan biridir. Tarbiyachi bolalarning

rivojlanishi, tarbiyasi va ijtimoiylashuviga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli u o'z faoliyatiga jiddiy va ongli yondashishi zarur. Pedagogik mas'uliyatni shakllantirish uchun talabalarga kasbning ijtimoiy ahamiyati tushuntiriladi hamda ularning kasbiy burchga sodiqligi rivojlantiriladi.

Umuman olganda, bo'lajak tarbiyachilar shaxsiy sifatlarini rivojlantirish kompleks va tizimli jarayon bo'lib, u pedagogik ta'limning barcha bosqichlarida amalga oshirilishi zarur. Nazariy bilimlar, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil faoliyat uyg'unligi orqali tarbiyachilarning kasbiy va shaxsiy rivoji ta'minlanadi.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tizimida bo'lajak tarbiyachilar shaxsiy sifatlarini rivojlantirish ularning kasbiy kompetentligini shakllantirishning ajralmas qismi hisoblanadi. Pedagogik ong, kasbiy motivatsiya va pedagogik tafakkurning rivojlanganligi tarbiyachining o'z faoliyatiga ongli va mas'uliyatli yondashuvini ta'minlaydi.

Shuningdek, empatiya, sabr-toqat, emotsional barqarorlik va axloqiy qadriyatlar kabi shaxsiy fazilatlar pedagogik jarayon samaradorligini oshirib, bolalarda ijobiy ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy faoliyatni uyg'unlashtirish, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Shu asosda tarbiyachilarning kasbiy va shaxsiy rivoji ta'minlanadi hamda maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga erishiladi..

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Asmolov A.G. Psixologiya lichnosti: printsipy obshchepsixologicheskogo analiza. – Moskva: Smysl, 2002. – 416 s.
2. Sutton R.E., Wheatley K.F. Teachers’ Emotions and Teaching: A Review of the Literature // Educational Psychology Review. – 2003. – Vol. 15, №4. – P. 327–358.
3. Nishonova Z.T., Alimuhamedov S.A. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016. – 256

